
KISDOBOS
A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja
1971. NOVEMBER XX. ÉVF. 11. SZÁM

MARADJ HŰSÉGES!

Otthon! Micsoda szó, varázslat!
Jelenti az egész házat,
jelenti ágyad, fehér párnád,
anyád szemét és két kezét...
Otthon! Nem adja vissza semmi,
sem pénz, sem fénylő messzeség.
Otthon! Ez nevelt iskolássá,
s később majd felnőtté farag.
Maradj hű hozzá! Segítsd, építsd,
hisz édes gyermeke te vagy!

TASNÁDI VARGA ÉVA

A VÖRÖS CSILLAG

Amikor a szovjet emberek 1917. november 7-én elkergették elnyomó uraikat, a franciák, angolok, amerikaiak, németek fogtak össze ellenük, s fegyvereiket a munkások és parasztok ellen fordították. Hadseregeiket a legkorszerűbben szerelték fel, úgy támadtak a Vörös Hadseregre.

Történt egyszer, hogy a vörösök egyik katonája a fehérek fogságába esett. A fehérek generálisa úgy vélte, ha kihallgatja, megtudja tőle, hányan vannak, s van-e ágyújuk, jó felszerelésük?

— Azért hívattalak — mondta a generális —, mert tudni akarom, milyen erősek vagytok?

Azzal végigmérte a vörös katonát. Látta, kopott, foltos a köpenye, s a csizmája is rég láthatott csizmadiát. A katona hallgatott.

— Ha nem szólsz, főbelövetlek! — kiáltott rá a generális.

A katona hallgatott továbbra is.

Erre a generális hangja megváltozott. Emberségesebbnek akart látszani.

— No, éhgyomorra nem is tudhatsz beszélni! Hozzatok teát, kását, húst, aztán majd szót értünk!

A katona hallgatott, nem mondott sem igent, sem nemet. Csak a sapkáját forgatta a kezében.

— Kedves fiam, ha válaszolsz a kérdésemre, szavamra, a hadseregünkben magasabb rangod lesz, mint amit odaát hagytál!

A katona hirtelen megszólalt:

— Generális úr, nem félek én a főbelövéstől, enni sem kérek, s a rang sem kell nekem! Elmondom én magamtól is, amit tudok, hogy hányan is vagyunk!

Boldog volt a generális, éppen csak nem kacagott nagy diadalában.

— Tudtam, fiam, hogy okos ember vagy — mondta, és lágy volt a hangja, a mosolya meg biztató.

Papírt és írószert készített, hogy pontosan felírja az adatokat. A katona fogta a sapkáját és rámutatott a felvarrt vörös csillagra.

— Ennyien vagyunk — mondta nyugodtan.

A generális nem értette. Így aztán a katona tovább magyarázott.

— Látja, generális úr, ez — mutatott a csillag egyik sarkára — Afrika, ez meg — fordította oda a másikat — Ázsia, ez Európa, itt Amerika s az ötödik Ausztrália. Öt ága van a csillagnak, öt része a földnek, és mindenütt, ahol elnyomják, kizsákmányolják az embereket, azok harcba fognak az urak, gyárosok, cárok, fejedelmek ellen. Ők mind a mi nagy hadseregünkhöz tartoznak, mely az egész emberiség felszabadításáért küzd! Érti már, generális úr?

Értette az, hogyne értette volna. Kapkodott a levegő után, s hiába küldte vissza a börtönbe dühödten a katonát, az ötágú vörös csillag képe ottmaradt a szeme előtt továbbra is!

AZ AURÓRA KOMISSZÁRJA

A Néva felett mindig fúj a szél. Ilyenkor, novemberben már gyakran jégtáblák úsznak a folyón.

Téli Palota, Admiralitás, Péter-Pál-erőd, szent Izsák temploma — könyvekből, filmekről jól ismert leningrádi épületek. Mégis, legismertebb a jelképpé vált hajó, az Auróra. Sok verset írtak már róla, s a költők „tűzcsóvának", „csillagnak", „hajnalnak" nevezték. És méltán kapta ezeket a válogattan szép neveket, hiszen ágyúinak fénye és dübörgése az emberiség új hajnalát jelezte.

1917. november 7-e volt, 9 óra 45 perc, amikor elhangzott a hajón a parancs: „Irány a Téli Palota! Tűz!" Ez volt a jeladás a forradalmi felkelésre. És megindult a roham a cár Téli Palotája ellen, hogy megdöntsék a cár, a földesurak, gyárosok hatalmát, véget vessenek a szolgaságnak és elnyomásnak.

Ez a hajó múzeum ma már...

A régi legénységi szálláson fényképek láthatók. Azoké, akik itt szolgáltak. Pontos adataik is ott vannak: születési és halálozási évükkel együtt. Az 575 tagú legénységből 183-an élnek még. Van, aki Vlagyivosztokban, Kazánban, Moszkvában, vagy éppenséggel Leningrádban, melyet akkor régen, ottszolgáltuk idején Szentpétervárnak, Petrográdnak hívtak.

De vajon ki volt az az ember, aki kiadta a tűzparancsot?

Itt él ma is a városban. A neve: Alekszandr Belisev.

A hajó-múzeum vezetői gyakran meghívják, s kérik, hogy egy-egy látogató csoportnak ő, a szemtanú mondja el, hogy is történt akkor, régen... A gyerekeknek különösen szívesen beszél arról, amikor a hajó fiatal, 23 esztendős komisszárja tüzet vezényelt. Megmutatja a szobrát is, ott látható a hajón. Akad, aki kíváncsiskodik: mi lett vele? Él-e még? Egészséges-e?

Belisev elvtárs pontosan válaszol: a komisszár lakatos volt, aztán gépész lett az Aurórán. Végigharcolta a Forradalmat. Aztán tanult. Mérnök lett belőle. Rábízták Leningrád elektromos hálózatának kiépítését. Ezért a munkájáért Lenin-díjjal tüntették ki.

És amikor a látogatók elolvassák a komisszár szobrára írott nevet — meglepődve pillantanak fel a nyolcvanadik éve felé tartó vezetőjükre.

„Alekszandr Belisev" — ez áll a komisszár szobrán.

Igen, ő az. A vezetőjük.

*

DEVECSERI GÁBOR:

ALMA-ATA FŐTERÉN

„A Szovjetunió minden kétszeres hősének szülőföldjén kell szobrot állítani."

Kormányhatározat

Nem rég-halott hős szobra áll e téren
a csillogó, kemény, de könnyűröptű hó
bundájával fedett szép tanácsház előtt:
Luganszkij ő, a repülő, ki nemcsak
hogy harminckét fasiszta támadó
gépet lelőtt, de harcos még ma is.
Körötte város lélegzik, növekszik.
S az úttörők csapatja, kik közül
nem egy raj már az ő nevével ékes,
gyakran jön róla, szobrához beszélni.
De nemcsak róla, hanem véle is.
Mert ellátogat ő e térre is.
És együtt örül itt a gyermekekkel
a kivívott s vívandó diadalnak;
a szobrát gyakran megtekinti kedvvel,
s utána vacsorára hazaballag.

Madzag majdnem fogat húz

Amikor a kislány észrevette a hajában Madzagot, nagyon mérges lett. Nyomban kibogozta, és ledobta a kőre az iskola folyosóján. Madzag megijedt, hogy mi lesz most ővele?! Itt ugyan meg nem találja a kisgazda, no persze, ha egyáltalán keresi. Mert hisz ő kötötte a kislány hajába írás órán, és nem is bánta, amikor az vele együtt elszaladt.

— Ne szemetelj! Vedd fel azt a spárgát! — szólt a kislányra egy nagylány, a folyosóügyeletes.

A kislány felvette és majdnem sírt. Madzag is! Ilyen szégyent! Még hogy ő szemét?! Ő, a kisgazda legkedvesebb játéka?!

Most mi lesz? Sose kerül vissza többé az iskolatáskába, nem látja viszont barátait, a tanszereket! A kislány, ha rendes, bedobja most a szemétbe.

De a kislány mérges volt inkább, és visszarohant az osztályba. A gazda még ott ült mindig, radírozta a padot, amit összefirkált írás órán, írás helyett a Postairónnal. Szegény kis Elefánt-radír, beleizzadt a munkába, nem szokta ő az ilyesmit! A kislány lecsapta Madzagot a fiú elé, rányújtotta a nyelvét és elszaladt.

A kisgazda abbahagyta a radírozást, Madzag remélte, hogy majd most játszanak. De nem! A fiú csak nézett a lány után, mérges volt, vagy szomorú? Mindenesetre Madzagot bevágta a táska mélyére. Ki érti az ember-gyerekeket? Madzag arra gondolt, jobb lett volna, ha ő mégis elvész.

Napokig nem is vette elő a táskából a kisgazda. Csak Furulyától hallotta a híreket, mi újság az iskolában egyáltalán. Tőle tudta meg azt is, hová lett a Postairón. Mert egyik nap csak nem jött haza a táskába, amikor hazajöttek a többi tanszerek. Furulya újságolta — még a hangja is elakadt, annyira szörnyülködött —, hogy a kisgazda elcserélte a Postairónt öt papírszalvétára. A szalvétákkal a kislánynak akart kedveskedni, de az nem fogadta el tőle, sőt még rá is ütött a fejére a vonalzóval.

Szegény Furulyának nem volt nyugta ezentúl! Mindennap vívtak vele a gyerekek, vagyis hogy a kisgazda vívott a lánnyal és a vonalzójával. Furulya azt mondta, hogy a kislány győz mindig, de Madzag tudta, ez csak becsapás. Jól emlékezett ő még, hogy a nyáron, amikor szőlőkarókkal vívtak a szőlőben, mind megfutottak a kisgazda elől a falubeli gyerekek. Most biztosan csak ráhagyja, hadd örüljön a kislány a győzelmének, így talán majd megbékül. Mert haragszik az, mióta a kisgazda Madzagot a hajába kötötte; haragszik a kislány a gazdára, a gazda meg Madzagra és mindenkire. Nagy baj ez!

Szegény Postairón is hol járhat most, idegen táskákban? Madzag nagyon sajnálta őt, már el is felejtette, mennyit veszekedtek év elején. A papírszalvéták különben is nagyon furcsán viselkedtek. Csak ültek a gyönyörűszép celofán zacskóban, és nem szóltak senkihez. Ki bánja különben?! Egyedül az Elefánt-radír akart velük ismerkedni, de csak azért, mert a szalvétákon mindenféle állatrajz volt, többek között elefánt. És a Radír arra gondolt, hátha talán rokonok.

A legborzasztóbb mégis az volt, amikor Furulya ragtapasszal a fején jött haza a táskába. Olyan vadul vívott aznap a kisgazda, hogy megrepedt a Furulya. Még szerencse, hogy valamelyik gyereknél volt ragtapasz, és összeragasztották a fejét. Így mégis életben maradt, és a sípja is szólt hibátlanul. Persze azért sírdogált, hogy ő milyen csúnya lett, de Madzag vigasztalta, hogy sőt még inkább divatos.

Átölelte, úgy bátorította Furulyát. Éppen jókor, mert a kisgazda újból kivette a táskából, s így Madzag is vele mehetett. A Furulya reszketett, hogy most me-

gint vívás következik. Így is történt majdnem, a kislány kezében ott ugrált már a Vonalzó. Az osztályban nem volt senki más, csak a két gyerek. De aztán nem kezdődött meg a vívás mégsem.

— Mozog a fogam — jelentette be a kislány csodálkozva, ünnepélyesen.

— Mutasd! — érdeklődött a gazda nyomban, úgy látszik, már elfelejtette a haragot.

— Nézd csak, ez mozog itt, ez az alsó, itt elöl...

— Kihúzzam?

— Hogyisne, mit képzelsz, majd a fogorvos!

— Elmész a fogorvoshoz?

— Nem. Dehogyis. Félek.

— No ugye!

Ültek egymás mellett tanácstalanul. Furulya és Vonalzó békésen feküdt előttük a padon, csak Madzag mozgolódott, tekergőzött egyre. Nem tud ő nyugton ülni máskor sem, most meg éppen segíteni akart. Kitalálta a kisgazda gondolatát, az meg az övét.

— Kössünk a fogadra madzagot — ajánlotta a kislánynak.

— Már megint a madzaggal vacakolsz? Nem is sajnálsz te engem — szipogott szemrehányóan.

— Dehogynem sajnállak. Éppen azért mondom. Madzaggal is lehet fogat húzni. Sőt leginkább csak azzal lehet.

— Te már húztál? — hitetlenkedett a kislány.

— Én nem. De az unokatestvérem sokszor is. Rá kell kötni a cérnát, madzagot a fogra, a másik végét az ajtó kilincsére. Aztán be kell csapni az ajtót, a madzag meg kirántja a fogadat. És kész.

— Jujujuj! — borzongott a kislány.

— Ja, ha te gyáva vagy — sértődött meg a kisgazda, és csomagolta is már a Madzagot.

— Várj! — mondta a kislány elszántan. — Kösd a Madzag végét a kilincsre. Én kötöm a fogamra. Kezdjük!

— Lehet, hogy nem is lesz elég hosszú — mondta a kisgazda bizonytalanul, úgy látszik, megijedt. De a Madzag csak nyújtózkodott, mert elég hosszú akart lenni mindenképpen. Nagyon büszke volt az új feladatra. Csak azt sajnálta, hogy nem látta őt a Postairón.

— Én készen vagyok — mondta a kisgazda, de alig bírta megkötni a csomót, remegett a keze. — Majd szólj, ha készen vagy. Én nem nézek oda, jó?

— Jó — mondta a kislány, és ő is megkötötte a hurkot, de csak tartotta Madzagot az egyik kezében. A másik kezében zsebkendő volt, azzal tapogatta a fogát; tapogatta, keresgélte, hogy is helyezze rá a hurkot?

Pici koppanás hallatszott. A Furulya és a Vonalzó közé odapottyant egy csepp fehér-kavics: a fog.

— Kiesett — mondta a kislány meghatottan.

— No, ugye — mondta a kisgazda és megfordult.

— És nem is fájt egyáltalán.

— Persze. Ügyes Madzag ez!

A gyerekek nézegették még a fogat egy ideig, aztán együtt indultak haza nagy barátságban. A táskában Furulya Madzag hőstettét mesélte. Ő se látta, akárcsak a kisgazda, hogy a fogat a zsebkendő lökte ki, még mielőtt a Madzag odaért. Furulya félszemét eltakarta a ragtapasz, azért nem láthatta pontosan a dolgokat. Madzag meg azt gondolta, nem illik kijavítani amit mond. Hagyta inkább, hogy ámuldozva, tisztelettel nézzék őt a többi tanszerek.

NAGY KATALIN

RÓNA EMY rajza

Azerbajdzsáni népi mondókák

Ki a bárányt vigyázza,
Ki felügyel a nyájra,
Aki fűvel etetgeti,
Annak jut a bundája.

*

Százfejű itt ez a csorda
Kecske, bárány, tehén s borja,
Egészséggel legeltesd,
Bajod a szél szerte hordja.

*

Kecske szarva földet túrja,
Homlok a homlokot fúrja.
Aztán pedig séta jön,
Legelés, sőt harc is újra.

*

A báránykához megyek,
Tőle friss tejet fejek,
A tejért a barikának
Virágszálat is viszek.

*

Anyóka, anyóka,
Kecske megy a hóba,
Kecskegidák foltosak,
Tarka kecske-móka.

Fordította: FÁBIÁN LÁSZLÓ

Vers az atommagról

Gondoltam egy
nagyon-nagyot:
vettem egy szem
atommagot,
s micsoda jó
helyre tettem!
Melegágyba
elvetettem.

Locsolgattam
reggel, délben,
s mindig lestem,
folyton néztem:
kél-e már a
friss palánta,
s hogy libánk, a
kis falánkja
le ne egye
mihelyst kinő, —
de csak telt,
csak múlt az idő,
s nem kelt ki az
atommagom,
s bús vagyok most
nagyon,
nagyon!

KRECSMÁRY LÁSZLÓ

Űr Kata jelenti:

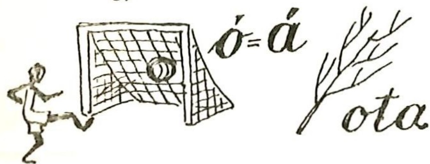

LEVÉLVÁRTA

Sándorfalvi kislány vagyok
Szabó Eszter a nevem
Barna a hajam,
fekete a két szemem.
Szeretem a táncdalokat,
a mesét, a verseket,
és szeretnék levelezni!
Írjatok hát gyerekek!

Ezt a felkérést kaptam postán, rögtön továbbítom is a címzetteknek, vagyis nektek, gyerekek. Csak annyit teszek hozzá, hogy Béke u. 4. Ez ugyanis Eszter pontos címe. Úgy látszik nem fért a versbe, biztosan nem talált a házszámhoz rímeket.

Egy másik levél írója is levelezni óhajt kisdobosokkal, s a nevét rejtvény formájában tudatja az érdeklődőkkel. Így:

Szerencsére zárójelben közli a megfejtést is (Gál Ágota) Győrsolymos, Ady Endre u. 26.

Mostanában különösen sok levelet kaptam azzal a kéréssel, hogy a feladók levelezni szeretnének, küldjek nekik címeket. Már máskor is ajánlottam, most megismétlem: válasszatok levelezőpajtást magatok, azok közül, akiknek a nevét, címét közlöm itt az újságban. Sok levelező-barátság született így már eddig is.

A címkérő levelek között találtam valamit, ami újdonság, aminek nagyon megörültem. „Hiába hogy úttörő lettem, azért csak szeretnék levelezni kisdobosokkal" — írja Gácsi Zsuzsa 5. osztályos, Nagyréde, Atkári u. 16. És ugyanezt írják a többiek, akiknek a címét itt közlöm. Valamennyien úttörők, és kisdobosokkal szeretnének ismerkedni, barátkozni levélben: Zsolnai Éva, Budapest XX., Hunyadi u. 3.; Ipacs Ibolya, Tiszaszöllős, Lenin út 15.; Lelesz Mária, Kalocsa, Kossuth Lajos u. 3.; Vékony Klára, Kalocsa, Martinovics u. 2.; Péter Veronika, Székelyszabar, István út 120.; Bőhm Etelka, Székelyszabar, Árpád u. 103. és Barát Judit, Kisvárda, Váralja út 29. Ő még azt is közli, hogy a gyűjtögetés a szenvedélye, már 103 szalvétája, 84 képeslapja, 108 gyufacímkéje és 51 üvegcímkéje van. Már csak néhány levelezőpajtás hiányzik a gyűjteményéből. (Az utolsó mondatot nem ő írta!!!)

Válaszoljatok hát kisdobosok! Majd írjátok meg nekem is föltétlenül, hogyan alakult ez a úttörő—kisdobos levelező-barátság?!

„Utóirat": a legrövidebb levél a postámból „Kedves Űr Kata! Levelezni szeretnék valakivel. Tisztelettel: Szilfai József kisdobos, Bercel, Kenderváros u. 4."

VERS-SAROK, VERSSOROK

Szécsi Krisztina kisdobos, Budapest IX., Vágóhíd u. 50. küldte nekem ezt a kis verset; sok szeretettel köszöntöm érte!

Hegyi patak csörgedezik ide, oda
ide, oda
Kéklő vize vígan folyik ide, oda
ide, oda,
Utak mentén elkanyarog ide, oda
ide, oda,
Állandóan csak csavarog ide, oda
ide, oda.

Ugyanilyen szeretettel köszöntöm Szigetfü Katalin kisdobost, Tasskertes, Vasút u. 3. — aki szintén próbált verset írni. Vagy két oldalon keresztül próbálgatta, aztán a levél végén megállapította: „Hát nem nagyon könnyű verset költeni!" A továbbiakban pedig szép verseket kér a Kisdobostól, mert nagyon szereti olvasni azokat. Okos kislány vagy szépnevű druszám! Olvasni a verset legalább olyan nagy öröm, mint írni, és még fontos, hasznos is!

A KORDÁBAN TARTOTT ŐRS

A legérdekesebb levelet utoljára hagytam, szándékosan. És nem is válaszolok most rá, mert majd veletek együtt akarok. A feladója egy kisdobos, most lett őrsvezető-helyettes. Nagyon örül a megbízásnak, büszke és boldog. Meg drukkol is egy kicsit. Ezt írja: „Remélem, sikerül majd kordában tartani az őrsöt. Nem könnyű dolog. Mit tegyek?"

Válaszoljunk együtt, gyerekek! Írjátok meg nekem, mit tanácsolnátok ennek a kis őrsvezető-helyettesnek. Azt is írjátok meg, hogyan működik a ti saját őrsvezető-helyettesetek? És kedves őrsvezető-helyettesek személyesen! Írjatok ti is, magatokról!

A legérdekesebb leveleket közlöm majd itt a Kisdobosban, hadd tanuljunk egymástól!

Természetesen beszélgethetünk, levelezhetünk a többi tisztségviselőről is. Várom minél több őrsi könyvtáros, pénztáros, nótafa, játékfelelős, tanulásfelelős, egészségőr beszámolóját — és minden kisdobosét, akinek e tisztségviselőkről mondanivalója van.

Űr Kata

HAUSWIRTH MAGDA rajza

Kék nefelejcs – el ne felejtsd!

1. December hónapban tartja a Kommunista Ifjúsági Szövetség kongresszusát. Kisdobos foglalkozásra hívjatok meg KISZ-eseket — valakinek a nagytestvérét vagy rokonát. Kérjétek meg, meséljen nektek munkájáról, tanulásáról, a KISZ-esekről —, de necsak beszélgessetek, hanem játsszatok, énekeljetek is vele együtt!
2. Az esztendő két utolsó hónapjában tartják az „öregek napját". Tanuljátok meg erre az alkalomra közölt versünket, készítsetek apróbb ajándékokat, s látogassátok meg iskolátok nyugdíjas tanárait, tanítóit!
3. Kedves ajándék készíthető száraz levelekből, virágszirmokból. Nézzétek meg és olvassátok el a 14. oldalon levő cikkünket!

Köszöntő öregek napjára

Múlik az idő,
Őszre jár,
De fénylik még a
Napsugár.

Aranyat szór és
Meleget:
Örüljenek az
Öregek.

Az őszidő is
Szép lehet —
Kívánunk hosszú
Életet.

Maradjatok még
Itt velünk —
Jövőre újra
Eljövünk!

SARKADY SÁNDOR

Mit láttak Paprikáék a Vadászati Világkiállításon?

MARÉK VERONIKA tréfája

Bújócskáztál már erdőben? Rejtőztél már el vaskos vén törzsek mögött, vagy fiatal fák, cserjék lombja között? Akkor te is tudod, hogy az erdő jó bújtató.

Fekete föld termi a jó búzát,
sűrű erdő neveli a betyárt —

mondja a régi nóta, mert a hajdani szegénylegényeknek sem volt biztosabb menedéke, mint a lombok sátra, a szélringatta rengetegek hűvös homálya.

Nemhiába lakja annyi négylábú állat, madár, kígyó, rovar és féreg is a vadon erdőket: itt mindegyiknek akad bátorságos búvóhelye. Az erdők királyának, csontkoronás fejedelmének, a szarvasnak éppúgy, mint a sürgő-forgó aprócska hangyáknak.

Ha szarvas volnál, te hova bújnál?

Megkeresnéd nyilván — mint az igazi szarvasok — az erdőmélyi bokros bozótokat, ahol még a vadászok éles szeme is bajosan venne észre. Ott lappanganál nappalonta, nyugton heverészve vagy vígan legelészve, hajtásokat harapdálva, leveleket csemegézve, és alkonyattájt cihelődnél csak elő, indulnál le a patakra, szomjadat oltani.

És ha mókus volnál?

Akkor se mászkálnál mindig gondtalanul az ágak között. A földönjáró vadaktól nem félnél, annál inkább a fákon futkosóktól —vadmacskától, nyesttől, nyuszttól —, s a levegőben szállongó éleskörmű, horgascsőrű ragadozóktól: ölyvtől, héjától, uhu.ól. Fészked is úgy építenéd — mert a mókusok, ha nem tudnád, fészeklakók —, hogy minél nehezebben férjenek hozzá ellenségeid, s ha mégis menekülnöd kellene előlük, villámsebesen ugrálnál, szárnyatlan madárként repkednél fáról fára, ághegyről ághegyre, hogy mentsd az irhádat.

Minden vadonélő állatnak — kicsinek, nagynak — ez a törvénye: nem szabad kihívni a veszedelmet. Az erősebb elől jobb elrejtőzni.

A pillangók mégis oly óvatlanul libegnek ide-oda? — Az nem szól ez ellen. Az ő életük úgyis oly rövid, hogy nincs már sok félteni valójuk, ha egyszer lerakták petéiket: azokat a pici tojásokat, amikből egy idő múltán falánk kis hernyók kelnek ki. Mert mikor a hernyók megnőnek: begubóznak, keményhéjú bábbá merevednek, s azokból a bábokból megint kibújik majd egy-egy újabb tarka lepke... Bújósdi ez is, nem gondolod?

Ősz idején, lombhullás táján már arra készül minden élő erdőn és mezőn, hogyan vészelhetné át a hétszámra hulló hideg őszi esőket, a téli fagyokat, vad hófergetegeket.

A költöző madarak meg sem várják, míg dideregni és koplalni kezdenek, idejében szárnyra kelnek és elvitorláznak meleg déli országokba — leginkább Afrikába —, hogy csak tavaszra térjenek vissza.

De a madarak jó része is ittmarad — így a harkályok, cinkék, feketerigók, mátyásmadarak, csókák, varjak, verebek —, az egyéb állatok hada meg nem is mehet sehova: ha elindulna sem érne messzire. Készülnek hát, ki-ki a maga módján.

A méhek már tavasz óta gyűjtik a télire valót: virágról virágra szállva szívják meg magukat édes nektárral, és hordják össze rekeszes lépeikbe a mézet.

Az erdő négylábú állatai közül az erdei egér és a mókus güzül össze télire nagyobb készleteket, fák odvába, sziklák hasadékába, farakások rejtekébe. Igen szeretik a diót, a mogyorót és a bükkfák háromszögletű makkját, de a fenyők és egyéb fák magját sem vetik meg.

A borzokról sokáig az a legenda járta, hogy az erdőszéli szántóföldek kukoricásaiból hordják haza az érett csöveket, de hogy egyszerre többet tudjanak vinni, a borzfeleség hanyatt fekszik, s békén tűri, hogy a borzférj megpakolja a hasát kukoricával, majd a farkánál fogva terhestül hazahúzza.

Ez csak mese, hanem az igaz, hogy a borzok ősz felé szívesen rájárnak a közeli kukoricásokra, de egyéb élelemmel is úgy teli falják magukat, hogy mire beáll a tél, dagadtra híznak.

Reng a háj ilyenkor a téli álomra készülő peléken is, de még a medvék is igyekeznek egy kis szalonnát szedni magukra, legyen mit lekoplalniok tavaszig. Sőt,

ŐSZI BÚ

nemcsak szalonnát szednek magukra, hanem melegebb bundát is, de azt persze nem az éhség, hanem a fagyok ellen.

Mikor a tarlott fák
ködsubába bújnak,
őzek és szarvasok
bánatba borulnak:
csupaszon csapdosó,
csóró ágak alatt
frissen földre foszlott
levelekbe túrnak.

És az erdőkbe űzött betyárok, szegénylegények jó száz-százötven

JÓCSKA

esztendővel ezelőtt? Nekik volt csak igazán bánatos az életük az ősz beállta után.

Ahogy lepergett a fák, bokrok levele: sokkal messzebbről megláthatták őket. Ködös, esős napokon voltak csak biztonságban, de ázni nem szerettek, s a nyirkos ködben bolyongani sem. Bolyonganiok pedig kellett. Keresgélni az ehető gombákat, vagy azokat a mogyoróbokrokat, amiknek a termését a mókusok, pelék, egerek, pockok nem hordták még mind el: kutatni azokat a bükktörzseket, molyhos tölgyfákat, amik elég makkot hullatnak ahhoz, hogy nekik is jusson belőle... De ha más nem akadt, ráfanyalodtak a fanyar kökényre is, bár annak a sötétkék bogyói alig ehetők, míg az első fagyok meg nem csípik őket...

Képzeld csak magad erdőben bujdokló betyárnak!

Tüzet is bajos gyújtanod: ilyenkor még a korhatag fák törzsén nőtt gyúlékony taplógombák is magukba szívják a nedvességet, nem szólva a földet borító avarról, gallyakról: nincs amiből lángot lobbants, pedig tűz nélkül nem lehetsz meg, nemcsak mert nincs hol melegedned, hanem mert az összegyűjtött gombákat, makkokat is forró hamuban kell pirongatnod, hogy ehetők legyenek. A sült gomba felséges eledel, a sült makk pedig — de csak a bükké és a molyhostölgyé — majdnem olyan finom csemege, mint a sült gesztenye.

Csakhogy a bujdosó betyárt evés közben is rágta a gond: hová húzódjon, ha a közelgő tél végleg kiszorítja az erdőből. Mert itt nem érné meg a tavaszt elevenen!

Az állatok legtöbbje igen. Ők edzettebbek, többet bírnak, mint az ember. De a lekopaszodó erdőben ők is igyekeznek eltűnni szem elől. A földbevájt lyukakban, járatokban lakó borzok, üregi nyulak ilyenkor már kevesebbet mozognak. Az erdei pocok bátran szaladgál — de inkább csak az avar alatt. A mókus lehetőleg megül a fészkén, jól összegubbaszkodva, hogy saját testét melengesse, és inkább csak a tanyája közelébe hordott tartalék-eleségre jár rá. A pelék is összegubbaszkodnak, de ők el is alusznak, s kihűlt testtel, alig-alig dobogó szívvel várják — valóságos tetszhalottként — a tavasz ébredését, akárcsak a tüskés gombóccá gömbölyödött sündisznók, vagy a barlangjaikban fejjel lefelé lógó denevérek.

A rókáknak is megvannak a maguk földalatti odvai, a medvéknek is a maguk rejtett vackai, de a szarvasok, őzek bizony csaknem védtelenül néznek a tél elébe, noha már az ősz utolját is eléggé megsínylik.

Csak egy napot tölts a lassú esők verte, szomorú, őszi erdőben, a fák elfeketülő ágai alatt: nem kívánod meg a szarvas-sorsot!

Csepeg, csepereg.
Lucskos levelek,
lankadt levelek
sápadt serege
lassan lepereg.

Csepeg, csepereg.
Csapzott, csatakos
szarvascsapatot
hűs szél riogat,
faggyal fenyeget.

Csepeg, csepereg.
Hajnalra a szél
rétet, ligetet,
fonnyadt füveket
dérrel tereget.

Az ilyen csepergő időt te is szívesebben nézed az ablakon keresztül, ha nem tévedek. Ilyenkor nem csábít az erdő.

Hanem az ott lakóknak nincs más választásuk. Nekik ott kell kitartaniok — utolsó leheletükig.

VARGA DOMOKOS

SZŐNYI GYULA rajza

Boda Éva

jár Jani

Víg Kati

Kelemen

A PACA

Egyik nap idegen tanító néni jött az osztályunkba.

Már akkor hallottuk, hogy a mienk beteg, és jó pár hétig hiányzik majd. Nagyon sajnáltuk, és elég csúnyán fogadtuk az új tanító nénit. Lármáztunk, rendetlenkedtünk. Erre ő ránk nézett szigorúan, egy csepp mosoly se maradt az arcán. Elcsendesedtünk, mert olyan szigorúnak látszott. De nagyon bánatosak voltunk.

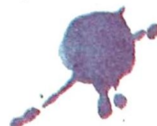
Aznap, alig értem haza, eszembe jutott, hogy levelet írok a mi tanító néninknek. Nagyon megörültem, hogy ez n e k e m jutott először eszembe, és mindjárt munkához is kezdtem. Leírtam, mit mondtak be az iskolarádióba, mit csináltunk a kisdobos foglalkozáson. Azt is, hogy Bogár új sapkát kapott, Kelemen máris letépte róla a pompont, ezen összeverekedtünk, de megbékéltünk, amikor kiszórt a padra egy zacskó selyemcukrot: nesztek! — Szóval leírtam mindent, ami fontos és érdekes, és mielőbbi javulást kívántam. Elég gyorsan fogalmazok, de a szépírással sok bajom van. Átmásoltam a piszkozatot levélpapírra. Nem sikerült először, csúnya lett másodszor is. És még harmadszor is sok hibát ejtettem, és akkor se volt még szép. Öt levélpapírt rontottam el, míg végre a hatodik olyan lett, amilyet az ember elküldhet a tanító nénijének, akit szeret.

Másnap aztán a nagyszünetben, amikor az „Új" átment a tanári szobába, ráültem a pad tetejére, felolvastam a levelet, és aki akarta, aláírhatta. Persze, hogy mind akarta. Tolongtak körülöttem, mint méhek a kaptár körül. Tetszett nekem a dolog, és ment is minden rendben, amíg csak a kis mafla Vólrábra nem került a sor. Ennek sosincs azon az esze, amit csinál. Most is: alákaparja a nevét, és búcsúzóban otthagy egy jókora pacát.

— Folyik a töltőtollam — mentegette magát, és vörös lett nyakig.

— De nem úgy van az! Épp eleget dolgoztam ezen a levélen. Hatszor írtam át. Te meg idejössz, és itt hagyod magad után ezt a nagy pacát. Akárki veszi kezébe a levelet, azt gondolja, én írtam, én is csúfítottam el. A paca épp a közepére került.

Sokat kínlódtam az írással, nem csoda, hogy dühös lettem. Fogtam a tollam, és odakanyarítottam, hogy érthető és világos legyen:

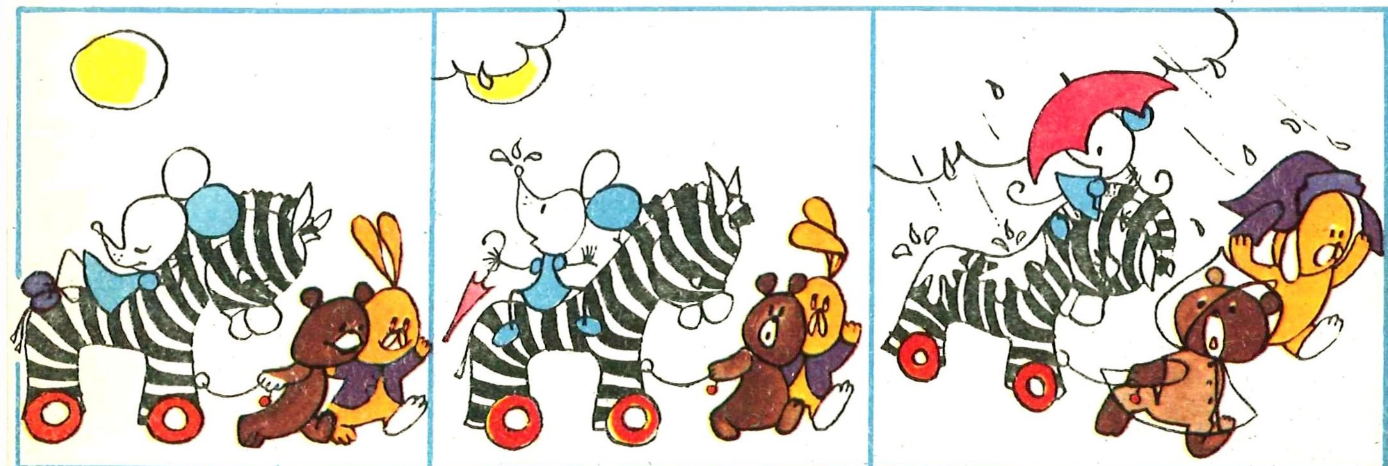
Jó, rendben van, mindenki egyetértett. Lehet, hogy Vólráb Rozi is, de ez nem látszott rajta. Meghúzódott a padjában és itatta az egereket. Csak úgy csendesen potyogtatta a könnyeit. Azt mondja a Bogár:

— Olyan kis mafla ez a Rozi. Két balkezes. Ne bántsuk.

Jó, ne bántsuk. Elővettem a levelet, és kijavítottam az utóiratát. Most így festett:

a pacát nem a Vólráb ejtette

Csak azt a kis „nem" szócskát szúrtam a szavak közé. — Így jó

lesz? — Jó. — De a Kelemen csóválta a fejét: mégse lesz így jó — azt mondja —, mert így csak egy dolog biztos. Az, hogy n e m a Rozi a bűnös. Bárki más, de ő nem. Pedig ő volt. Ez nem igazság. Ebbe én nem megyek bele.

— Adjátok ide azt a levelet — kiabált —, majd én kijavítom. És átírta az utóiratot. Így:

nemcsak
a pacát a Vólráb ejtette

Óriási! Nagyot léptünk előre evvel a „csak" szócskával, és volt, aki már jónak is találta így a dolgot. Betettem a levelet a borítékba: most már leragasztom. De nem. Mégse. A Rozi ül a padban, vörös, mint aki kanyarós, pityereg. És mi az, hogy „nemcsak" a Vólráb? Hát még ki? Nem szép az ilyen gyanúsítgatás.

Már majdnem vége lett a szünetnek, mire elhatároztam magam, és megtoldottam az utóiratot. Szép, hosszú mondat lett belőle:

nemcsak
a pacát a Volráb ejtette
hanem mindnyájan.

Rettentő lárma tört ki erre. És épp akkor lépett be az „Új". Ránk nézett szigorúan, és megkérdezte, hogy min vitázunk. Megmutattuk neki a levelet. Elolvasta. Aztán elolvasta még egyszer. Aztán azt mondta: jó. Ami pedig a pacát illeti, ahhoz képest, hogy mindnyájan együtt csináltátok, nem is olyan nagy. Ahhoz képest — mondta —, szinte kicsi.

És elnevette magát. Eddig még csak nem is mosolygott, de most aztán igen, most annál inkább, és hirtelen nagyon kedves lett az arca. Abban a percben tudtuk, hogy majd csak megbarátkozunk vele.

Együtt dobtuk be a levelet a postaládába. A Rozi dobta be. Akkor már nem sírt, sőt. Még a szeplői is ragyogtak örömiben.

KÁNTOR ZSUZSA
GYŐRFFY ANNA rajza

Játszópajtás üzeni

A szarvasi úttörőházban járva olyan akadályversenyt jegyeztem fel, melyet bármikor, bárhol a szabadban megrendezhettek. Különösebb előkészület nem szükséges, csupán néhány apróság, mint zsineg, kimosott konzervdoboz, kavics, előre lefaragott két darab ágvilla. Mivel az ágvilla magasugráshoz kell, az ág egyik villáját olyan rövidre vágjátok, hogy csak tartsa a ráfektetett botot, s könnyen leverhető legyen, ha nem sikerül az ugrás. Az állomások, illetve akadályok a következők:

1. Libasorban, egymás háta mögött nagyság szerint felsorakoznak a játékosok. Egy cövekre karikát kell hajítani három méter távolságról. A karikát úgy készíthetjük, hogy fűzfavesszőt — ha ez nincs, jó a műanyaggal bevont huzal is — meghajlítva összekötözünk. Minden játékos háromszor dobhat. Egy találat öt pontot ér.

2. 50—60 cm magasságban helyezzetek ágvillára egy botot, melyet sorjában át kell ugrani. Aki leveri a botot, az két pontot veszít eddig begyűjtött eredményéből. Itt is mindenki háromszor kerül sorra.

3. Egymástól kb. fél méternyire rajzoljatok köröket a földre. Méghozzá ne sorjában, hanem zegzugosan, egymás mellett, majd messzebbre legyen néhány. Legalább tíz ilyen kör kell. Ezekbe ugranak a játékosok előre meghatározott módon, pl. páros lábbal. Egy kört sem szabad kihagyni! Aki hiba nélkül ugrálja végig a köröket — az tíz pontot kap. Aki kilép a körből, vagy féllábon ugrálás esetén két lábbal lép a körbe, hibapontot kap.

4. „Konzerv-kúszás" következik! Feszítsetek ki a földtől kb. 40 cm-re zsinórt. Erre függesszetek 4—5 kimosott konzerves dobozt. A dobozokba szórjatok kavicsot. Kezdődhet a játék: kúszva kell a zsinór alatt átbújni, ügyelve arra, hogy a csüngő konzervdobozokat ne érintsétek, mert a kavicsok rögtön megcsörrennek és a bújás nem érvényes! A hibátlan kúszás 15 pontot ér. Aki felett megcsörren a konzervdoboz, az nem kaphat pontot.

5. Vagy-vagy feladat a soron levő. Azért az, mert vagy végigugrálnak a játékosok egyenként kb. 10 méternyi kijelölt távolságot ugrókötéllel, vagy ötször átugorják egyhelyben a kötelet. Persze az is elképzelhető, hogy mind a két akadályt teljesítik. Értéke 5—5 pont.

6. Végső feladat: átkelni egy hidegvizű, tajtékzó folyón! Igaz, ebben az esetben a folyó csupán egy földre húzott vonal — legalább két méteres —, és ezen az egy szál vonalon kell úgy áthaladni, hogy közben képzeljétek el: jobbra-balra víz folyik. Tehát óvatosan kell lépkedni. Minden lépés a vonalon legyen. Aki mellélép, az annyiszor egy pontot veszít, ahányszor nem a vonalra lépett.

Ha nincs kéznél játékvezető, aki a pontokat feljegyzi, pontozás nélkül is végigküzdhetitek az akadályokat! Azt kérem, ha kiegészítettétek még egy-két állomással akadályversenyünket — írjátok le és küldjétek el nekem!

Játszópajtás

NOVEMBERI REJTVÉNYEK

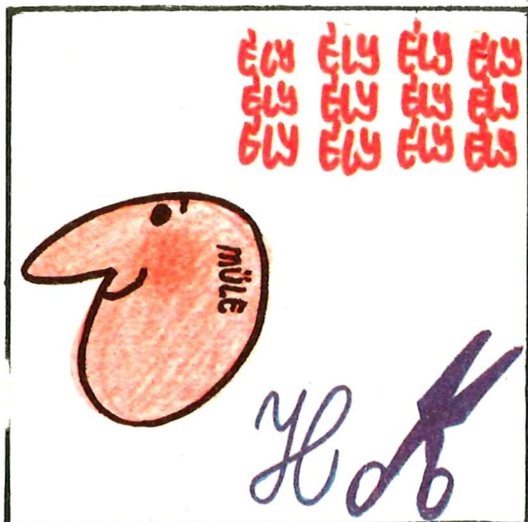

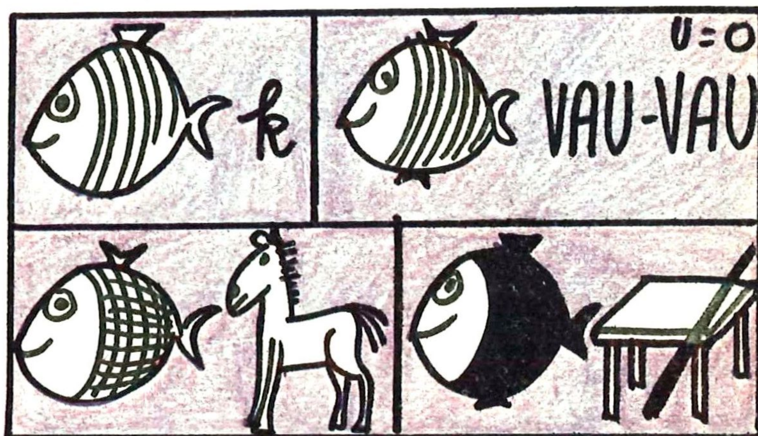
1. Közmondások: Az itt látható négy rajzról egy-egy közmondás jut eszetekbe. Melyek azok?

3. Olvasd le: A rajzok jelentése egytagú szavakból áll, s azonos a magánhangzójuk. Írd le mind a tizenegyet.

2. Képrejtvények: madarakról

4. Képrejtvények: halakról

Megfejtési határidő: november 20.

A megfejtéseket küldjétek erre a címre: Kisdobos szerkesztősége, Budapest 8. postafiók 57.

A jobb felső sarokban látható kis rajzot — most egy piros zászlót — szíveskedjetek kivágni és a megfejtésre ráragasztani. Aki minden rejtvényt jól megfejtett és megírta a címét, osztályát, az képeslapot kap. A kisdobosok 6, az úttörők 12 levelezőlap beküldése után kaphatnak könyvjutalmat.

Az októberi rejtvények helyes megfejtése:

Keresztrejtvény: Vízszintes 1.: Jó tanulást. Függőleges 1.: Jeles. Képrejtvények: tűzcsap, tüzel, tűzifa, tűzoltó, tűzijáték, tűzhányó. Környezettanulmány: 1: füves rét, 2: utcarészlet, 3: szoba, 4: téli táj. Zászlók: Sorrendben: csehszlovák, olasz, lengyel, finn, francia, japán.

KISDOBOS
Szerkesztő: KELEMEN SÁNDOR
Szerkesztőség: Budapest VII., Dohány utca 40. Telefon: 421—392.
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Tóth László.
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámára.
Előfizetési díj: negyedévre 9,— Ft, félévre 18,— Ft, egész évre 36,— Ft.
71.1059 — Kossuth Nyomda, Budapest. A címlap RICHLY ZSOLT munkája
INDEX: 25.442

JÁTSZANI JOBB, MINT CSAK NÉZNI!